

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PENSIJŲ KAUPIMO ĮSTATYMO NR. IX-1691
5 IR 6 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-34862024 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2024 m. balandžio 10 d. sprendimo Nr. SV-S-1363 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1.3 papunktį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Nepritarti Lietuvos Respublikos pensijų kaupimo įstatymo Nr. IX-1691 5 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-3486 (toliau – Projektas) dėl toliau nurodytos priežasties.

Projekto aiškinamajame rašte nurodyta, kad, „<...> siekiant atkurti pasitikėjimą pensijų kaupimo sistema ir valstybe, siūloma suteikti galimybę grąžinti žmonėms sumokėtas pensijų kaupimo įmokas, o asmenims siūloma suteikti galimybę atsisakyti dalyvauti pensijų kaupime (t. y., kad jie nebūtų įtraukti į pensijų kaupimą ir jiems nereikėtų pateikti atsisakymų). <...> toks sprendimas prisidėtų prie didesnio finansinio raštingumo ir savarankiškumo, ir didintų fondų atsakomybę <...>.“

Įstatymų leidėjas turi konstitucinę pareigą užtikrinti iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos 52 straipsnio kylančią asmenų teisę į senatvės pensiją, kaip tam tikro dydžio periodines pinigines išmokas. Šią pareigą jis įgyvendina ir Lietuvos Respublikos pensijų kaupimo įstatyme nustatydamas tokių rūšių pensijų išmokas kaip pensijų anuitetai ir periodinės pensijų išmokos, taip pat pensijų kaupimo teisinį reguliavimą, užtikrinantį nuoseklų ir ilgalaikį pensijų kaupimą, kad asmenys įgytų teisę gauti periodines pensijų išmokas, mokamas pagal Pensijų kaupimo įstatymą, todėl didėtų jų pajamos, gaunamos sukakus Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatyme nustatytą socialinio draudimo senatvės pensijos amžių (toliau – pensinis amžius).

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2024 m. kovo 7 d. nutarime Nr. KT21-N3/2024 (toliau – Nutarimas) nurodyta, kad, „<...> jeigu būtų nustatytas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį būtų leidžiama be jokių apribojimų nutraukti pensijų kaupimą, nesulaukus senatvės pensijos amžiaus arba kito amžiaus, nuo kurio pagal įstatymą įgyjama teisė gauti pensijų išmoką, atsižvelgiant vien tik į dalyvio išreikštą valią nebedalyvauti pensijų kaupime, to nepagrindžiant svarbiomis priežastimis, būtų nukrypta nuo minėto pensijų kaupimo sistemos pertvarkos tikslo – užtikrinti kuo didesniui skaičiui pensijų kaupimo dalyvių didesnes pajamas senatvėje, taip būtų paneigiama įstatymų leidėjo pasirinkto pensijų sistemos modelio pensijas kaupiant specialiuose pensijų fonduose esmė, nebūtų užtikrintas viešasis

interesas, kad visa senatvės pensijų sistema veiktų darniai. <...> paisant Konstitucijos, *inter alia* iš jos 52, 23 straipsnių, konstitucinio proporcingumo principo kylančių imperatyvų, įstatyme turi būti nustatyti ir kiti pensijų kaupimo specialiuose pensijų fonduose pabaigos atvejai, be kita ko, atvejis, kai pensijų kaupimas nutraukiamas dalyvio iniciatyva, kai yra svarbių priežasčių. Siekiant nepaneigti įstatymų leidėjo pasirinkto senatvės pensijų sistemos modelio esmės ir užtikrinti viešąjį interesą, kad visa senatvės pensijų sistema veiktų darniai, tokie įstatyme nustatyti pensijų kaupimo pabaigos atvejai turi būti išimtiniai, kai iš esmės pasikeičia pensijų kaupimo dalyvio gyvenimo aplinkybės, dėl kurių dalyvavimas kaupime jam tampa itin apsunkintas ar betikslis.“

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Projektu teikiamas siūlymas Pensijų kaupimo įstatymo 5 ir 6 straipsniuose nustatyti teisę „bet kuriuo metu atsisakyti dalyvauti pensijų kaupime ir atgauti sumokėtas pensijų įmokas“, „nebūti įtrauktiems į pensijų kaupimą, jei VSDF pateikia nustatytos formos prašymą“, taip pat atsiimti visas sukauptas lėšas nėra tinkama priemonė Projekto tikslams pasiekti, nes ji prieštarautų pensijų kaupimo tikslui. Pritarus Projektu siūlomam teisiniam reguliavimui, būtų paneigta įstatymų leidėjo pasirinkto senatvės pensijų sistemos modelio esmė ir nebūtų užtikrintas viešasis interesas, kad visa pensijų sistema veiktų darniai, nes Projektu siūlomi nustatyti pensijų kaupimo pabaigos atvejai nebūtų išimtiniai, o dalyviai turėtų teisę pasitraukti iš pensijų kaupimo nesant jokių išskirtinių aplinkybių. Be to, dėl iš pensijų kaupimo planuojančių pasitraukti dalyvių skaičiaus neprognozuojamumo mažėtų ilgalaikių Pensijų anuitetų fondo pinigų srautų prognozavimo tikslumas bei investicinė grąža visiems pensijų kaupimo dalyviams, t. y. kiltų rizika pačiam Pensijų anuitetų fondo tvarumui ir efektyvumui, priklausantiems nuo esamo ir prognozuojamo pensijų anuitetų gavėjų skaičiaus, jų sukauptų sumų dydžių, – taip sumažėtų II pakopos pensijų sistemos stabilumas. Todėl valstybei tektų spręsti iš pensijų kaupimo pasitraukusių asmenų socialinio aprūpinimo senatvėje (pavyzdžiui, piniginės socialinės paramos teikimo) klausimą, nes jų pajamos, sulaukus pensinio amžiaus ir negaunant papildomų pensijų išmokų, būtų mažesnės. Pažymėtina, kad, nors pensijų kaupimo sistema pradėjo veikti 2004 m., net ir gana vėlai kaupti pradėję asmenys, šiuo metu išeinantys į pensiją, užsitikrina papildomas apie 10 proc. socialinio draudimo senatvės pensijos dydžio pensijų išmokas: Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, 2024 m. kovo mėnesį vidutinė socialinio draudimo senatvės pensija, turint būtinąjį pensijų socialinio draudimo stažą, siekė apie 637 eurus, o vidutinis pensijų anuitetas – apie 65 eurus per mėnesį. Sudarius galimybę pensijų kaupimo dalyviams bet kada nutraukti pensijų kaupimą nesant išskirtinių aplinkybių, nebūtų sukaupta lėšų pensijų anuitetams mokėti, todėl nebūtų pasiektas pensijų sistemos reformų tikslas užtikrinti didesnes asmenų pajamas senatvėje.

2. Atkreipti Lietuvos Respublikos Seimo dėmesį į tai, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė rengia ir planuoja pateikti Lietuvos Respublikos Seimui jo VIII (pavasario) sesijoje svarstyti Lietuvos Respublikos pensijų kaupimo įstatymo Nr. IX-1691 atitinkamų straipsnių pakeitimo įstatymo projektą, kuriuo, įgyvendinant Nutarimą, bus siūloma keisti Pensijų kaupimo įstatymo 4 ir 5 straipsnius, juose numatant galimybę dalyviams nutraukti dalyvavimą

pensijų kaupime išimtiniais atvejais, kartu nepažeidžiant viešojo intereso, kad visa senatvės pensijų sistema veiktų darniai, t. y. nustatyti išimtinis atvejis, kai toks pasitraukimas galimas. Atsižvelgiant į praktikoje pastebėtas Pensijų kaupimo įstatymo taikymo problemas ir besikeičiančią visuomenės nuomonę dėl pensijų kaupimo (dėl nesančios galimybės atsiimti lėšas kaip vienkartinę išmoką ir įtraukimo į pensijų kaupimą mechanizmo), taip pat bus siūloma tobulinti Pensijų kaupimo įstatymą, nustatant pensijų kaupimo dalyviams palankesnes įtraukimo į pensijų kaupimą sąlygas bei galimybes pasirinkti pensijų išmokos rūšį.

Ministras Pirmininkas

Socialinės apsaugos ir darbo ministras